

„NEW CHANCE FOR NEW GENERATION“, MALAWI 2005-2006

V říjnu 2005 přilétá do Malawi, jihovýchodní Afriky, mezinárodní tým dobrovolníků (Project Team) pod vedením Terezy Mirovičové, členky českého občanského sdružení Development Worldwide. Cílem jejich mise, která má trvat 3 roky, je založit ve venkovské oblasti školu pro děti ve věku 3-6 let, která by se zároveň stala komunitním centrem nabízejícím nejrozličnější programy dle specifického zájmu místních lidí.

Tereza Mirovičová, Česká republika

Simon Gates, Velká Británie

David Leflar, USA

Simone Fuchs, Švýcarsko

Michal Kabelka, Česká republika

V době přípravy projektu v České republice Tereza M. kontaktuje Malawské Sdružení Nevládních Organizací (CONGOMA) s prosbou o pomoc při hledání vhodné lokace pro tento projekt. Pomoc je jí přislíbena, ale pouze na základě osobního setkání v Malawi.

Po přiletu do Malawi se členové Project Teamu osobně setkávají s ředitelem CONGOMA, ale jediná pomoc, které se jim dostane, je 30-stránkový seznam všech nevládních organizací působících v Malawi. Project Team se tedy rozhodne najít vhodné místo k realizaci projektu na vlastní pěst.

V listopadu 2005 je místo pro výstavbu školy určeno. Je jím vesnice Juma v kopcovité oblasti jižní Malawi přibližně 30 km od města Blantyre.

vesnice Juma

kopce jižní Malawi

trh v Blantyre

Blantyre city

Project Team je do vesnice pozván středoškolským učitelem Peterem Van Gelder, se kterým se Tereza M. zná z dob svého předešlého působení v Malawi v roce 2003. Peter V. zprostředkuje setkání Project Teamu se svým mladším bratrem – náčelníkem vesnice Juma. Během tohoto setkání se má jednat o možnosti výstavby školy v jeho vesnici.

Peter Van Gelder

náčelník Juma v tradičním oblečení

Náčelník Juma nemluví anglicky, je viditelně silný alkoholik, během rozhovoru se třese a na většinu otázek odpovídá kývnutím hlavy a tichým OK. Peter V. je naopak velmi energický a duchapřítomný. Hovoří o nutnosti předškolního vzdělání, které je v této oblasti zanedbáno, a o nutnosti změny. Jako jediný na tomto setkání hovoří oběma jazyky (chi-chewa a angličtina) a překládá pro obě strany.

Výsledek setkání se jeví pozitivní:

- škola bude postavena ve vesnici Juma, několik metrů od náčelníkova domu
- Project Team dostává malý pozemek určený pro výstavbu domu, ve kterém bude po dobu svého 3-letého pobytu žít a který může být později pronajímán za účelem finanční podpory školy / komunitního centra
- na nedalekém kopci je vyhrazen kus země pro zahradu budoucí školní kuchyně, kde se bude pěstovat kukuřice, kasawa, buráky a další plodiny

Veškerá půda, kterou Project Team dostává k dispozici a která doposud tradičně patřila náčelníkovi Juma, je přenechána zdarma a pouze na základě ústní dohody.

V listopadu 2005 se začíná stavět, veškeré náklady hradí Project Team z prostředků získaných od sponzorů projektu. Je najato zhruba 40 dělníků a Peter V. je Teamem zaměstnán na pozici Extension Officer. Jeho úkolem je překládat a pomáhat zajišťovat hladký průběh výstavby.

Vize Teamu je dokončit stavbu školy v únoru 2006 a předat ji místní komunitě. Také chceme komunitu podpořit v začátcích nějaké výdělečné aktivity, která by finančně zabezpečovala provoz školy (plat učitelům, školní pomůcky ...) a vystačila i na pokrytí nákladů činnosti komunitního centra (sportovní kroužky, diskusní klub pro mládež, zahrada s léčivými bylinami, výuka čtení a psaní pro dospělé ...). Chceme, aby se celý projekt co nejdříve stal samostatným a nezávislým na finanční podpoře zahraničních sponzorů.

V prosinci 2005, když už je stavba školy téměř dokončena, začínají ale problémy. V době, kdy se vztah mezi Teamem a Peterem V. jeví na úrovni pracovní i osobní jako velmi dobrý, Project Team zjišťuje, že Peter zneužívá důvěry, kterou jsme mu dali a je přistižen při krádeži materiálu určeného pro výstavbu školy. Především ale vychází najevo, že od začátku zneužil jazykové bariéry a roznášel lži o povaze celého projektu. Jedna z těchto lží je, že Tereza M., koordinátorka celého projektu, je matkou jeho dítěte a přijela do Malawi, aby Peterovi a jeho rodině darovala školu.

Team je upřímně šokován, odebírá Peterovi jeho pozici Extension Officer, ale nepředpokládá, že by tento incident mohl mít závažnější následky.

Situace je ovšem jiná. Peter má ve vesnici velký vliv. Je to univerzitně vzdělaný člověk, má pravidelný příjem (jakožto středoškolský učitel), vlastní automobil (byť nepojízdný), je nejstarším bratrem v náčelníkově rodině (v Malawi tradičně důležité postavení) a na náčelníka má silný vliv. Peter vyhrožuje Project Teamu, tvrdí, že bez jeho podpory projekt nemůže pokračovat a že škola je vystavena na jeho půdě, a tudíž patří jemu. Peter chodí od domu k domu a přesvědčuje lidi, že škola je jeho, neboť to byl on, kdo *bílé lidi* do vesnice přivedl. Někteří vesničané mají z Petera strach, mluví se o čarodějnictví, uhranutí a černé magii, a situace se stává ze západního hlediska absurdní a nezvladatelná.

Veškeré práce na výstavbě školy jsou dočasně zastaveny.

dočasně zastavená stavba školní budovy I

dočasně zastavená stavba školní budovy II

V únoru 2006 získává Project Team dalšího člena. Justin je rodilý Malawec, mladý, ambiciózní, inteligentní, otevřený novým myšlenkám, s několikaletou zkušeností spolupráce s různými rozvojovými a humanitárními organizacemi. Jeho znalost místního jazyka a zvyků se pro nás a naši práci stává nezbytností.

Justin Namizinga

Team hodnotí vzniklou situaci a zvažuje možná řešení. Máme několik schůzek s Peterem za přítomnosti jeho rodiny, reprezentantů místní základní školy a státních úředníků zastupujících Ministerstvo Rozvoje Venkova. Hovoříme o tom, kdo je vlastníkem školy a půdy, na které je postavena. Po mnoha hodinách vyčerpávajících jednání, která by svou formou i obsahem běžnému Čechovi připadala prazvláštní, se nám podaří přimět Petera k podpisu dohody, která potvrzuje, že škola i půda patří celé komunitě, nikoli jemu či jeho rodině, neboť se jedná o veřejně prospěšný projekt.

V březnu 2006 Project Team organizuje velké setkání za účelem objasnit vzniklou situaci. Důležitým účastníkem je Traditional Authority Somba, tradiční (nevládní) náčelník náčelníků zhruba dvouset vesnic v naší oblasti. Dalšími účastníky jsou náčelníci 12 vesnic (včetně náčelníka Juma), pro které je škola určena, pozváni jsou také reprezentanti okolních základních a středních škol, zdravotnických center a rozvojových neziskových organizací působících v této oblasti. Pozván je také Peter V.

**Traditional Authority Somba, náčelník Juma
a Peter V.**

náčelníci 12 vesnic a Traditional Authority Somba

Setkání se Teamu jeví velmi plodné. Pravda o projektu a výstavbě školy je zprostředkována všem zúčastněným z první ruku a pomluvy jsou vyvráceny. Traditional Authority Somba potvrdí, že půda, na které je škola postavena, již nepatří náčelníkovi Juma, nýbrž celé komunitě, protože na ní vzniká komunitní veřejně prospěšný projekt. Náčelníci jsou rozhořčeni Peterovým chováním a přiměřeně nadšeni prospektem školy a možných aktivit v ní. Peter je veřejně nazván chamtivým a sobeckým mužem.

Dalším krokem je spravit o vzniklé situaci veřejnost – vesničany 12 okolních vesnic. Chceme jim sdělit pravdu o celém projektu a výsledcích právě proběhlého setkání s tradičními náčelníky. V této chvíli totiž bohužel většina vesničanů věří, že projekt je darem bílých lidí Peterovi V. Je nezbytné tento názor vyvrátit a dát lidem vědět, že vznikající škola je veřejným vlastnictvím, nikoli majetkem jediného muže. Vesničané musí dostat šanci rozhodovat o projektu a jeho budoucnosti, a dokončit stavbu školy.

Rozhodli jsme se také provést hlubší průzkum situace v okolních vesnicích a zjistit, jaké specifické problémy a potřeby místní lidé nejvíce pociťují (je to nedostatek jídla či vzdělání?; nemoci či předčasné sňatky a těhotenství?; nezaměstnanost? ...) a jakým způsobem jsou připraveni podílet se na jejich řešení. Nechceme totiž povahu vznikajícího komunitního centra založit na našich (vnějších!) předpokladech o tom, co lidé potřebují a co je pro ně nejlepší. To často následně způsobuje četná fiaska a nedorozumění, jak jsme mohli zblízka sledovat u jiných rozvojových projektů v našem okolí.

domácnost ve vesnici Kambalame

domácnost ve vesnici Kambalame a Project Team

děti z vesnice Kambalame

domek ve vesnici Gombe

Průzkum probíhá v březnu a dubnu 2006. Navštěvujeme přes 80 domácností a také školy, zdravotní centra a sirotčince v naší oblasti. Postupně pak i různá ministerstva a státní úřady, které mají co dočinění s rozvojem venkova.

Spolupráce se státním aparátem v Malawi je pro nás zpočátku opravdu vyčerpávající; nespolehlivost, plané sliby, dezorganizovanost, ochota spolupracovat jen s příslibem finanční odměny ... Project Team dochází k názoru, že vládní orgány je třeba respektovat, ale nikoli se na ně spoléhat. Chceme být objektivní, přesto se ale neubráníme myšlence, že neschopnost vládních úředníků, alespoň těch, se kterými jsme se dosud setkali, je v Malawi téměř obecnou platností a zkorumpovanost přichází na řadu vždy, když jsou z partnera cítit jakékoli finanční prostředky. Pouze opakovanou spoluprací s několika specifickými pracovníky se nám nakonec podařilo navázat alespoň přijatelné pracovní vztahy.

V květnu 2006 začínají veřejná setkání v každé z 12 vybraných vesnic. Většinou se dostaví jen zlomek všech obyvatel, zhruba 30 osob. Program je vždy stejný – představit sebe, Project Team externích pracovníků Development Worldwide, objasnit povahu celého projektu, vysvětlit, že vznikající komunitní centrum může místním lidem pomoci iniciovat a provozovat různé programy týkající se vzdělávání, zdraví a potravinové zabezpečnosti. Přítomnost Project Teamu je pouze dočasná, stejně jako finanční a organizační podpora, kterou nabízíme. Komunitní centrum se má stát co nejdříve soběstačným, to jest nezávislým na penězích zvenčí.

veřejné setkání ve vesnici Kambalame, vpravo náčelník Kambalame

Project Team

Chceme vytvořit Exekutivní Výbor skládající se z 12 dobrovolníků – 12 zástupců každé z 12 vesnic, pro které je komunitní centrum určeno. Jejich úkolem bude vykonávat činnosti spojené s rozvojem komunitního centra, zapojovat další dobrovolníky ze svých vesnic a v pozdější fázi převzít management celého projektu do vlastních rukou.

Na konci každého setkání přítomní vesničané zvolí mezi sebou 1 dobrovolníka – budoucího člena Exekutivního Výboru.

volby ve vesnici Nambadja

volby ve vesnici Matowa, v popředí budoucí předseda Exekutivního Výboru pan Kasowanjete

Je jasné, že tito dobrovolníci se na rozvíjení komunitního centra musí podílet skutečně dobrovolně – tj. bez nároku na finanční odměnu. Konec konců je to projekt pro ně a jejich děti, a jejich účast bude nezbytná i poté, co Project Team odejde a přestane projekt podporovat.

V červnu 2006 probíhá týdenní školení pro členy Exekutivního Výboru. Pořádáme je ve spolupráci s malawským Ministerstvem Rozvoje Žen a Děti a mezinárodní rozvojovou organizací World Vision. Cílem školení je připravit členy na jejich novou roli reprezentantů veřejně prospěšného projektu ve své komunitě - inspirovat je, vybavit základními znalostmi o managementu a finanční odpovědnosti, poradit, jak nejlépe vzbudit v ostatních lidech zájem o projekt a rozšířit tak řady dobrovolníků, hovořit o překážkách, kterým budou muset čelit.

školení Exekutivního Výboru, napravo sekretářka Rhoda Mwale

školení Exekutivního Výboru, napravo pracovník World Vision pan Enoch Phiri

pracovnice Ministerstva Rozvoje Žen a Děti paní Zulu

Exekutivní Výbor a Project Team

V srpnu 2006 společně s předsedou, sekretářkou a pokladníkem Exekutivního Výboru registrujeme projekt u Ministerstva Rozvoje Žen a Děti. Stáváme se oficiální komunitní organizací se jménem UMODZI - MBAME CBO (Community Based Organization). My, Project Team, figurujeme jako Kontrolní Rada (the Trustees).

**dobrovolník píše na školní budovu
nové oficiální jméno organizace**

**Simone F. s informační cedulí
UMODZI – MBAME CBO**

V době od března do září 2006 zároveň probíhá dokončování školní budovy. Členové Exekutivního Výboru a další dobrovolníci přicházejí vymalovat třídy, nanosit vodu a písek od řeky a vycementovat prostor před školou, vykopat a postavit latríny, zasázet trávu, sklídit kukuřici ze školní zahrady, ...

dobrovolníci sklízí kukuřici ze školní zahrady

čištění sklizené kukuřice

***předseda s dalšími dobrovolníky UMODZI -
- MBAME CBO kopou školní latríny***

výstavba latrín

Práce postupují pomalu. Lidé nejsou placeni, jen je pro ně zorganizováno ve dnech práce jídlo. Ani za písek a cihly neplatíme, jako tomu bylo na začátku. Písek přinášejí ženy od řeky a cihly vypalují muži z hlíny. Pravděpodobně především kvůli tomuto rozdílu se s dobrovolníky často dostáváme do diskusí o tom, proč nejsou za práci odměňováni. Pokud jim budeme za jejich účast platit, co se stane, až tu Project Team nebude? Znamená to, že s naším odchodem projekt skončí? Shodujeme se s nimi na tom, že je nutné, aby co nejdříve začali s nějakou finančně výdělečnou činností, jejíž výnosy by podporovaly aktivity komunitního centra a stačily snad i na drobné odměny zúčastněným dobrovolníkům. My, Project Team, jsme připraveni je v začátcích takové činnosti finančně i jinak podpořit.

V září 2006 je budova komunitního centra dokončena a může začít sloužit svému původnímu účelu, tj. jako škola pro děti ve věku od 3 do 6 let. Společně s několika členy Exekutivního Výboru vybíráme 4 z 30 žadatelů o práci učitele v UMODZI MBAME předškolce. Všichni pocházejí z okolních vesnic, mají středoškolské vzdělání a zkušenost s výukou dětí předškolního věku.

učitelé UMODZI – MBAME CBO

zápis do školy

V říjnu 2006 probíhá registrace. Zapisujeme 60 chlapců a 50 dívek ve věku 3-6 let, zhruba pětina jsou sirotci. 31. října 2006 škola poprvé otvírá. Výuka probíhá každý pracovní den od 8 do 12 hodin, součástí je také teplé jídlo, které ve školní kuchyni připravují vždy 2 z rodičů.

první školní den

studenti se jmenovkami

oběd – rýžová kaše s mlékem (které škola denně dostává jako dar od místních mlékáren) a drcenými buráky a mlékem

školní kuchyně

Rodina každého z dětí má platit měsíční příspěvek 50 Malawských Kwacha (10 Kč). Většina rodičů (či opatrovníků) ovšem neplatí, často ale nikoli z důvodu finanční neschopnosti, ale z nedbalosti. Tato nedbalost a nedostatek zájmu je ostatně vlastní většině lidí zapojených do projektu. Vidíme to velmi jasně například na tom, jak “zúčastnění” rodiče a dobrovolníci neprojevují žádnou vůli školu udržovat a vylepšovat nebo rozšiřovat její programy tak, aby se z ní stalo skutečné komunitní centrum sloužící nejen dětem předškolního věku ale i mládeži a dospělým.

Project Team má spoustu nápadů, které by se daly snadno realizovat a zároveň měly pozitivní dopad (např. vybudovat před školou dobré hřiště, vybavit školu knihami pro mládež a zřídit odpolední čítárnu, založit zahradu s bylinami pro alternativní medicínu, hodiny čtení a psaní pro dospělé ...), a je připraven uhradit vstupní náklady těchto aktivit (knihy, stavební materiál, školení ...), ale zjišťuje, že komunita, ačkoli si je této možnosti plně vědoma a vítá ji, žádnou snahu o její realizaci vlastně neprojevuje.

To je velmi důležité zjištění a trvá určitou dobu, než jsme si je schopni plně uvědomit. Postupně začínáme chápat, že pasivita vesničanů pramení v první řadě z toho, že nikdy sami o podobný projekt ve své komunitě nestáli. UMODZI-MBAME CBO vznikla na základě snah Project Teamu, řízená našimi vizemi, zvnějšku vnímanými potřebami místních lidí a snad i pocitem nutnosti postavit se tzv. globální nespravedlnosti. To, že se vesničané nechápou šance něco pro sebe a své děti udělat, nám připadalo nepochopitelné. Bylo ale

nutné připustit si, že pokud lidé nemají zájem a necítí potřebu svou komunitu změnit, nemá smysl, abychom se my, zástupci rozvojové organizace, snažili jejich postoj zvrátit.

Tento fakt se velmi jasně odráží ve světle zkušenosti, kterou Project Team nabývá s jinou komunitou. Vesnice Kantimbanye, narozdíl od vesnice Juma, leží daleko od silnice, je těžko dostupná, a proto uniká pozornosti a rozvojovým snahám vlády i nevládních organizací. Snad právě tento fakt přispívá k tomu, že ve vesnici Kantimbanye lidé čelí svým problémům docela jinak.

Demografická a sociologická fakta v Kantimbanye jsou stejná jako ve vesnici Juma a zbytku Malawi (většina lidí žije pod hranicí chudoby, 20%-ní dětská úmrtnost do 5 let, pětina občanů žije s virem HIV nebo má AIDS, předčasné sňatky a těhotenství, nedostatečná či nefunkční lékařská péče, podvýživa, 70%-ní negramotnost...), ve vesnici Kantimbanye se ale lidé snaží své problémy aktivně řešit.

Už v roce 2003 s ohledem na alarmující růst počtu sirotek a jejich životní podmínky si zde vesničané sami zorganizovali a založili 4 komunitní centra, která slouží zhruba 200 dětem ve věku do 7 let jako škola a kde dostanou denně najíst. Vesničané také cítí nutnost postarat se o opuštěné staré a nemocné, navštěvují tedy jejich domácnosti, perou jim oblečení, okopávají zahradu, kupují nezbytnosti jako mýdlo či sirky, hovoří s nimi... To vše obstarává přes 120 dobrovolníků - lidí, kteří jsou ochotni obětovat svůj čas a omezené finanční prostředky pro ty nejpotřebnější.

Dobrovolníci z vesnice Kantimbanye se dozvídají o přítomnosti Project Teamu, pozvou nás na návštěvu svých komunitních center a ptají se, jestli a jak jim můžeme pomoci.

komunitní centrum Kantimbanye I

komunitní centrum Kantimbanye II

Situace v Kantimbanye je velmi odlišná od té v našem původním projektu ve vesnici Juma. Zde v Kantimbanye jsou místní lidé tou tažnou silou veškerého rozvoje. Sami si uvědomili své problémy a potřebu je řešit, a aktivně se o to snaží. Cokoli dělají pro svou komunitu, vychází z jejich přesvědčení a touhy po zlepšení situace. Není nutné je jakkoli postrkovat či inspirovat.

Pro Project Team je toto setkání důležitou zkušeností. Uvědomujeme si propastný rozdíl mezi podporou lidí, kteří pomoc jen pasivně přijímají a lidí, kteří již sami vnímají potřebu svou situaci změnit a něco pro to dělají, a zároveň se aktivně snaží nabýt více znalostí, schopností a finančních prostředků, aby svůj potenciál mohli rozvinout naplno.

Project Team se rozhodne podpořit komunitu v Kantimbanye. Pomáháme dobrovolníkům získat oficiální status komunitní organizace, nabízíme pravidelné školení učitelům jejich komunitních center a v neposledních řadách poskytujeme finance (částečně jako půjčku) k výstavbě mlýna na kukuřici, který je v této oblasti velmi žádoucí. Výnosy budou použity k udržení a rozšíření stávajících aktivit ve vesnici.

Nyní v červnu 2007 je mlýn ve výstavbě. My, jakožto podpůrná organizace, financujeme pouze to, co dobrovolníci z finančních důvodů nemohou obstarat sami - cement, vlnitý plech, hřebíky a samotný mlýn. Všechno ostatní obstarávají dobrovolníci. Dělají to sami pro sebe a svou komunitu, takže necítí potřebu být placeni za naložení kamení a písku, či zednickou a truhlářskou práci. Aktivní účast na výstavbě mlýna jim navíc dodá pocit, že jsou jeho skutečnými vlastníky, budou za mlýn cítit zodpovědnost a potřebu jej udržovat.

místo určené pro výstavbu kukuřičného mlýna; hromady kamení a písku naložené dobrovolníky v Kantimbanye

dobrovolníci z Kantimbanye

Zatímco utužujeme pracovní vztah s dobrovolníky v Kantimbanye, stále ještě úzce spolupracujeme s UMODZI-MBAME CBO ve vesnici Juma. Exekutivní Výbor od nás dočasně dostává 17.000 Malawských Kwacha (3.000 Kč) měsíčně a sám obstarává provoz školy (plat učitelům, nákup školních pomůcek a jídla). Chápeme, že tímto způsobem je škola neudržitelná, protože závisí na vnějším zdroji 17.000 Malawských Kwacha měsíčně. Exekutivní Výbor, ostatní dobrovolníci a rodiče dětí, které školu navštěvují, ti všichni vědí, že tato finanční podpora potrvá maximálně do března 2008. Ví, že je na nich, aby iniciovali nějakou finančně výdělečnou činnost, jejíž výnosy by pokryly náklady na provoz školy, a ví také, že pokud se s nějakým rozumným plánem obrátí na nás, Project Team, rozhodně je v začátcích takové činnosti finančně i jinak podpoříme. Pokud se své šance nechopí, my na tom mnoho změnit nemůžeme.

Kromě toho pokračujeme v intenzivní práci se 4 učiteli UMODZI-MBAME. Výsledky téměř každodenního monitoringu výuky a následných konzultací jsou velmi viditelné. Děti hrají nejrůznější hry, sportují, modelují zvířátka z hlíny, dostávají otázky a prostor k individuálnímu sebevyjádření, což jsou fakta v malawském systému předškolního vzdělávání velmi nezvyklá. Každý měsíc navíc pořádáme 3-denní intenzivní školení, na kterém kromě 4 UMODZI-MBAME učitelů participuje také dalších 13 z okolních školek a sirotčinců. Během těchto školení se nám nejlépe osvědčilo nepracovat formou přednášek, ale přímo s dětmi a nechat participanty sledovat, jakým způsobem se dá výuka pojmout.

Naší snahou do budoucnosti je z UMODZI-MBAME předškolky udělat předškolou modelovou (Model Community Based Childcare Centre), která bude nejen poskytovat kvalitní péči a vzdělání, ale zároveň sloužit jako centrum, kde se okolní organizace a školky budou moci učit a inspirovat. Příslibem je v tomto ohledu i zájem dalších nevládních organizací o převzetí našich zkušeností i designu školy.

školení učitelů: “Jak dětem nejlépe vyprávět příběh?”

školení učitelů: “Nemáme-li papír, píšeme do písku.”

učitelé vyrábí kostky pro děti

závěr prvního školení učitelů

Rolí Project Teamu v rámci UMODZI MBAME CBO tedy zůstává především supervize výuky, školení učitelů, monitoring činnosti Exekutivního Výboru a jeho nakládání s poskytovanými penězi.

Otázkou však stále zůstává, co dělat v případě, že v březnu 2008 UMODZI-MBAME stále ještě neprokáže žádnou snahu o soběstačnost. Máme se smířit s tím, že UMODZI MBAME budeme nadále finančně podporovat dokud jen to bude z naší strany možné? Je nezasloužená podpora pasivních komunit skutečně rozvojovou prací? Ospravedlní ji pár stovek zvědavějších a lépe živených dětí ve věku do 6 let? Máme zapomenout, že naším cílem jsou aktivní a soběstačné komunity? Přijmout, že pro velkou část současné generace dospělých lidí je pasivní čekání na pomoc nezměnitelnou realitou a doufat, že nová generace, generace dětí, které vyrůstají v předškolách jako je ta UMODZI-MBAME, již vezme svůj osud do rukou mnohem jistějších, ráznějších a sebevědomějších?

pokladník UMODZI – MBAME CBO pan Semu prezentuje ostatním dobrovolníkům a Project Teamu, jak bylo naloženo se 17.000 Malawských Kwacha na provoz školy v dubnu 2007

rozestavěný mlýn v Kantimbanye a Project Team

Ani situace s Peterem V. není dořešena. Stále se snaží domoci své role “spoluzakladatele projektu”, kterým se rád nazývá, a někdy své zájmy prosazuje metodami ne zrovna umírněnými. Tak například škola jedné noci přišla o několik stromů, pod kterými probíhala část výuky, jindy zase “někdo” vytrhal na školní zahradě čerstvě zasazenou kasawu, banánovníky a ananasy. Postoupili jsme svou stížnost na Peterův vandalismus až k Traditional Authority Somba, bohužel nám bylo řečeno, že máme zapomenout na minulé spory a znovu dát Peterovi v rámci projektu placenou pozici. Později jsme se doslechli, že Peter byl viděn, jak doručuje do domu Traditional Authority Somba pytle cukru ...

My, Project Team, jsme tyto spory vnímali osobně a cítili potřebu za UMODZI MBAME CBO proti Peterovi bojovat. Nějakou dobu to trvalo, než jsme si uvědomili, že náš odpor ničemu nepomáhá. Že bojovat jménem komunity za komunitní projekt je nelogické, nevděčné a nefunkční. Toto je boj, který si vesničané a místní autority proti Peterovi musí vybojovat sami, pokud o to stojí, naše snahy by jen podpořily mylný dojem, že škola není veřejným vlastnictvím.

V poslední době proběhlo několik oficiálních jednání týkajících se Peterových požadavků na vlastnictví školy. Kromě Petera a zástupců Exekutivního Výboru se jich zúčastnili také Traditional Authority Somba, zástupci ministerstva, u kterého je UMODZI-MBAME registrována, a několik vesničanů z Jumy, kteří sice nejsou aktivními dobrovolníky, ale zkrátka cítili potřebu zasáhnout. Z našeho pohledu je situace velmi jasná. UMODZI-MBAME CBO je podle malawských zákonů oficiální komunitní organizací, z čehož plyne, že ji nesmí vlastnit jedinec, nýbrž je majetkem komunity, která se o ni stará. Traditional Authority Somba, který v březnu 2006 veřejně potvrdil a dokonce i podepsal a orazítkoval dokument, který říká, že škola i její pozemek patří celé komunitě, nyní jedná, jako by se nikdy nic takového nestalo. Je-li Somba uplacen pytli cukru, zastrašen hrozbou černé magie nebo něčím úplně jiným se pravděpodobně nikdy nedozvíme. Je to situace pro nás Evropany vskutku absurdní, máme pocit, že několik pádných logických argumentů může vše vyřešit. Znovu a znovu se ale přesvědčujeme, že v Malawi nic podle našich “západních” představ neprobíhá a tak teď už nezbývá než dát průběh malawské spravedlnosti a poučit se z chyb, kterých jsme se snad dopustili.

Závěr:

Dvacet měsíců práce s venkovskými komunitami v Malawi přineslo výsledky. Kromě těch viditelných a změřitelných také, a snad především, výsledky ve formě pochopení a jasné vize směru naší práce v budoucnosti.

Zdá se, že některé komunity jsou na vlastní transformaci připraveny a samy se jí aktivně chápou, zatímco jiné komunity na transformaci připraveny nejsou. Důvody mohou být nejrůznější a je jistě zajímavé o nich přemýšlet. Faktem zůstává, že pokud se chceme v rozvojové práci soustředit na trvale udržitelné změny, naše snahy dozajista zefektivní výběr takových partnerů, kteří o svou transformaci stojí a i bez vnějších zásahů (vládních či nevládních organizací) o ni usilují.

Především tato myšlenka vedla Project Team k nápadu založit naši vlastní nevládní rozvojovou organizaci. Jméno této organizace je boNGO a momentálně prochází procesem registrace v USA. boNGO je unikátní v tom, že v Malawi bude podporovat a spolupracovat výhradně jen s takovými skupinami lidí, které začaly svou transformaci na vlastní pěst, z vlastní vůle a potřeby. Podpora takových komunit je dle naší zkušenosti nejefektivnější a zároveň nejudržitelnější. V České republice, Švýcarsku a USA bude boNGO šířit povědomí o tom, jaký je život v Malawi. Naší snahou je dát lidem šanci přehodnotit pohled na ekonomicky nerozvinuté země jako je Malawi, ukázat, že hladovějící děti s mouchou na nose zdaleka nejsou jedinou realitou černého kontinentu a zlomit ostatní klišé podobného charakteru, která jsou nám často předkládána populárními médii.

Zkušenost, kterou jsme za těchto 20 měsíců nabyli, by nebyla možná, pokud bychom nedisponovali tak velkorysou svobodou, kterou nám naši sponzoři dali, která ovšem zdaleka není pravidlem v ostatních rozvojových projektech, zvláště pokud jsou sponzorovány giganty jako Evropská Unie či Spojené Národy. Protože jsme nebyli tlačeni a stresováni nejrůznějšími deadliny a nezměnitelně stanovenými cíli, mohli jsme dát věcem volný, přirozený průběh. A o to více jsme cítili vlastní odpovědnost. Děkujeme.

STRUČNÉ SHRNUÍ BODŮ, KTERÉ BY NEMĚLY BÝT OPOMENUTY V ZAČÁTCÍCH ROZVOJOVÉHO PROJEKTU IMPLEMENTOVANÉHO V PODMÍNKÁCH PODOBNÝCH TĚM VE VENKOVSKÉ MALAWI:

- Být připraven pozměnit původní plán zamýšleného projektu a přizpůsobit jej místním specifickým podmínkám.
- Informovat o své činnosti vládu i tradiční náčelníky.
- Začít pečlivým průzkumem vybrané oblasti; vyslechnout názory obyčejných lidí, pracovníků škol a nemocnic, vládních úředníků, tradičních náčelníků, osob zapojených do místních veřejně prospěšných projektů a jiných relevantních stran. Zjistit mimo jiné:
 - o *Co lidé opravdu postrádají a chtějí, jaké jsou jejich potřeby?*
 - o *Jestli a jak jsou ochotni podílet se na uspokojení svých potřeb?*

Pokud lidé od začátku neprojevují zájem, není radno doufat, že jej v sobě později naleznou. V tom případě stojí za to zvážit změnu lokace projektu; je velmi pravděpodobné, že v jiné oblasti přijmou lidé zamýšlený projekt s otevřenou náručí a budou na něm dobrovolně participovat.

- Nechat nejvyššího tradičního náčelníka darovat či nabídnout k odkupu půdu, na které bude projekt realizován; tak se vyhnout případným budoucím majetkovým sporům.
- Pracovat s takovými skupinami lidí, které po rozvoji své komunity touží, spíše než s takovými, kteří potřebu transformace nepocítují.
- Anebo ještě lépe - pracovat s takovými skupinami, které se samy snaží své touhy po transformaci naplnit bez ohledu na to, jsou-li, či nejsou-li stimulovány snahami rozvojových agentur.
- Důsledně respektovat kulturní rozdíly a předem zvažovat, jak mohou být "západní" činy či výroky vykládány místními lidmi. Zaměstnat místního člověka s jazykovou a kulturní znalostí je nezbytností.

jménem Project Team sepsala Tereza Mirovičová, Koordinátorka projektu